

Νομικές πτυχές της Ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία

Βασίλης Μούτσουλου
Πληρεξούσιος Υπουργός Α' ε.τ.

1. Το Μνημόνιο της Βουδαπέστης της 5 Δεκεμβρίου 1994, περί εγγυήσεων ασφαλείας, βάσει του οποίου η Ουκρανία κατέστη μέλος της Συνθήκης μη Διασποράς (NPT) και παρέδωσε το πυρηνικό της οπλοστάσιο, παρείχε εγγυήσεις ασφαλείας στη χώρα αυτή. Συγκεκριμένα, οι ΗΠΑ, Ρωσική Ομοσπονδία και το Ηνωμένο Βασίλειο επαναβεβαίωσαν την υποχρέωση τους να σέβονται την ανεξαρτησία και κυριαρχία της Ουκρανίας εντός των υφισταμένων συνόρων της. Οι τρεις αυτές χώρες επαναβεβαίωσαν την υποχρέωση τους να απέχουν από την απειλή ή χρήση βίας εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας της Ουκρανία και ότι κανένα από τα όπλα τους δεν θα χρησιμοποιηθεί εναντίον της Ουκρανίας, πλην της περίπτωσης αυτοάμυνας. Οι τρεις χώρες επαναβεβαιώνουν τη δέσμευση τους να μη χρησιμοποιήσουν πυρηνικά όπλα εναντίον κράτους – μέλους της NPT. Σε περίπτωση χρήσης ή απειλής χρήσης πυρηνικών όπλων οι τρεις χώρες θα αναζητούσαν άμεση δράση του Σ.Α.Η.Ε. προς βοήθεια της Ουκρανίας.

Επομένως, η Ρωσία παραβίασε τη συμφωνία αυτή πολλαπλώς.

2. Το Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, προβλέπει ότι οι αρμοδιότητες του εκτείνονται στο έδαφος των κρατών – μελών, καθώς και, μέσω ειδικής συμφωνίας στο έδαφος οποιουδήποτε άλλου κράτους (Άρθρο 4). Το Δικαστήριο έχει ήδη λάβει αναφορές από 41 κράτη επί του θέματος της Ουκρανίας.

Η Ρωσία και η Ουκρανία δεν είναι μέλη του Δικαστηρίου, ωστόσο τα αδικήματα που εξετάζονται διαπράχθηκαν στο έδαφος της Ουκρανίας και η Ουκρανία έχει ήδη ζητήσει την παρέμβαση του Δικαστηρίου. Το κυρίως αδίκημα είναι η επίθεση της Ρωσίας, Crime of Aggression (Article 8 bis 3), το οποίο είναι καταφανές ότι διεπράχθη.

Άλλα αδικήματα που μπορούν να εξεταστούν είναι η Γενοκτονία (Άρθρο 6) και τα Εγκλήματα Πολέμου (Άρθρο 8), ιδιαίτερα τα πλήγματα εναντίον μη στρατιωτικών στόχων εκ μέρους των Ρωσικών δυνάμεων.

3. Το Σ.Α.Η.Ε. που είναι το κυρίως όργανο για την διασφάλιση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας έχει εξουδετερωθεί εξαιτίας της συμμετοχής σε αυτό ως Μόνιμου Μέλους, της διαπράπτουσας το αδίκημα Ρωσίας. Ωστόσο σε διάφορες περιπτώσεις υπήρξαν και άλλα Μόνιμα Μέλη που παραβίασαν τις αρχές των Η.Ε.

Μια ανάγνωση του καταστατικού των ΗΕ και της NPT αρκούν για να καταστεί φανερό ότι η Διεθνής Ειρήνη και Ασφάλεια βρίσκεται στο έλεος των πυρηνικών δυνάμεων που είναι ταυτόχρονα μόνιμα μέλη του ΣΑΗΕ με δικαίωμα αρνησικυρίας, όχι όλων συλλογικά, αλλά της κάθε μιας ξεχωριστά.

Ο ΟΗΕ έχει καταστεί ένα είδος ΚτΕ (όπως ήταν ακριβώς πριν από τον Β' Π.Π.) και απαιτείται γενναία γεωπολιτική ανακατάταξη, ώστε να επανέλθει ο οργανισμός στην επιδίωξη της διασφάλισης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.